

ШТО БИВАЛО ВАЗДА СЕ ПЕВАЛО

Избор из српске народне књижевности

српске народне епске песме о Краљевићу Марку, српске народне епске песме косовског циклуса, српске народне обичајне и породичне песме (сватовске песме, тужбалице, посленичке и породичне песме)

друго издање

Нови Сад, 2018.

**СРПСКЕ НАРОДНЕ
ЕПСКЕ ПЕСМЕ О МАРКУ
КРАЉЕВИЋУ**

ОРАЊЕ МАРКА КРАЉЕВИЋА

Вино пије Краљевићу Марко
са старицом Јевросимом мајком,
а кад су се напојили вина,
мајка Марку стаде бесједити:
„О мој синко, Краљевићу Марко,
остави се, синко, четовања,
јер зло добра донијети неће,
а старој се досадило мајци
све перући кржаве хаљине;
већ ти узми рало и волове,
пак ти ори брда и долине,
те сиј, синко, шеницу бјелицу,
те ти храни и мене и себе.”
То је Марко послушао мајку:
он узима рало и волове,
ал’ не оре брда и долине,
већ он оре цареве друмове.
Отуд иду Турци јањичари,
они носе три товара блага,
па говоре Краљевићу Марку:
„Море Марко, не ори друмова!”
„Море Турци, не газ’те орања!”

„Море Марко, не ори друмова!“

„Море Турци, не газ’те орања!“

А када се Марку досадило,
диже Марко рало и волове,
те он поби Турке јањичаре,
пак узима три товара блага,
однесе их својој старој мајци:
„То сам тебе данас изорао.“

МАРКО КРАЉЕВИЋ ПОЗНАЈЕ ОЧИНУ САБЉУ

Рано рани Туркиња ђевојка,
Прије зоре и бијела дана,
На Марицу бијелити платно.
До сунца јој бистра вода била,
Од сунца се вода замутила,
Ударила мутна и крвава,
Па проноси коње и калпаке,
Испред подне рањене јунаке;
Па нанесе једнога јунака,
Узела га вода на матицу,
Окреће се низ воду Марицу.
Виђе јунак код воде ђевојку,
Па је поче Богом сестримити:
„Богом сестро, лијепа ђевојко!
Баци мене једну крпу платна,
Извади ме из воде Марице,
Честиту ћу тебе оставити.”
Ђевојка је за Бога примила.
Баци њему један крај од платна,
Извади га води на обалу.
На јунаку рана седамнаест;

На јунаку чудно одијело;
О бедри му сабља окована,
На сабљи су три балчака златна,
У балчацим' три камена драга:
Ваља сабља три царева града.
Вели јунак Туркињи ђевојци:
„Сестро моја, Туркиња ђевојко!
Кога имаш код бијела двора?“
Рече њему Туркиња ђевојка:
„Имам једну остарјелу мајку,
И имадем брата Мустаф-агу.“
Проговара добар рањен јунак:
„Сестро моја, Туркиња ђевојко!
Иди кажи брату Мустаф-аги,
Да ме носи двору бијеломе;
Код мене су три ћемера блага,
У свакоме по триста дуката:
Ја ћу један тебе поклонити,
Други твоме брату Мустаф-аги,
А трећи ћу себе оставити,
Да ја видам моје грдне ране;
Ако Бог да, те ране извидам,
Честиту ћу тебе оставити
И твојега брата Мустаф-агу.“

Оде цура двору бијеломе,
Те казује брату Мустаф-аги:
„О мој брате, ага Мустаф-ага!
Добила сам рањена јунака
На Марици на води студеној;
Код њега су три ћемера блага,
У свакоме по триста дуката:
Један хоће мене поклонити,
А други ће тебе, Мустаф-ага,
А трећи ће себе оставити,
Да он вида своје грдне ране;
Немој ми се, брате, преварити.
Да погубиш рањена јунака,
Донеси га двору бијеломе.”
Оде Туре на воду Марицу,
А кад виђе рањена јунака,
Узе гледат' сабљу оковану:
Ману њоме, одс'јече му главу,
Скиде с њега дивно одијело,
Па он оде двору бијеломе.
Пред њега је сестра излазила,
А кад виђе, шта је учинио,
Она рече брату Мустаф-аги:
„За што, брате, да од Бога нађеш!

За што згуби мога побратима?
На што си се, болан, преварио
А на једну сабљу оковану!
Еда Бог да, одсјекла ти главу!"
То му рече, уз кулу утече.
Мало време за тим постајало,
Дође ферман од цара Турског
Мустаф-аги, да иде на војску.
Оде Мујо на цареву војску,
Припасао сабљу оковану;
А кад дође у цареву војску,
Гледа сабљу мало и велико;
Никоме се извадити не да:
Оде сабља од руке до руке,
Дођ' у руке Краљевићу Марку,
Сама му се сабља извадила.
Кад је Марко сабљу загледао,
Ал' на сабљи три слова ришћанска:
Једно слово Новака ковача,
Друго слово Вукашина краља,
Треће слово Краљевића Марка.
Пита Марко Туре Мустаф-агу:
„Ој Бога ти, турско момче младо!
Откуд тебе ова бритка сабља?

Или си је за благо купио?
Или си је у боју добио?
Или ти је од баба остала?
Или ти је љуба донијела,
Донијела љуба од мираза?"
Вели њему Туре Мустаф-ага:
„Ој Бога ми, каурине Марко!
Кад ме питаш, право ћу ти казат."
Све му каза, каконо је било.
Вели њему Краљевећу Марко:
„За што, Туре, да од Бога нађеш!
Нијеси му ране извидао?
Данас бих ти дао агалукe
Код нашега цара честитога."
Вели њему Туре Мустаф-ага:
„Бе не лудуј, каурине Марко!
Да ти можеш добит' агалукe,
Најприје би себе извадио;
Већ дај амо сабљу оковану."
Ману сабљом од Прилипа Марко,
Скиде главу Турчин-Мустаф-аги.
Отидоше цару казивати,
Цар по Марка оправлио слуге;
Како који Марку долазаше,

Марка зове, Марко не говори,
Већ он сједи, пије мрко вино;
Кад се Марку веће досадило,
Он пригрну ћурак наопако,
А узима тешку топузину,
Па отиде цару под чадора;
Колико се ражљутио Марко,
У чизмама сједе на серцаду,
Па погледа цара попријеко,
Кржаве му сузе из очију.
Кад је царе сагледао Марка
И пред њиме тешку топузину,
Цар с' одмиче, а Марко примиче,
Док доћера цара до дувара;
Цар се маши у џепове руком,
Те извади стотину дуката,
Па их даје Краљевићу Марку:
„Иди, Марко, напиј ми се вина;
Што су ми те тако ражљутили?“
„Не питај ме, царе поочиме!
Познао сам сабљу баба мога;
Да сам Бог д'о у твојим рукама,
И ти би ме 'вако ражљутио.“
Па он уста и оде чадору.

МАРКО КРАЉЕВИЋ И ВИЛА

Појездише до два побратима
преко красна Мироча планине;
Та једно је Краљевићу Марко,
А друго је војвода Милошу;
Напоредо језде добре коње,
Напоредо носе копља бојна,
Један другом бело лице љуби,
Од милоште до два побратима;
Паке Марко на Шарцу задрема,
Пак беседи побратиму своме:
„А мој брате, војвода Милошу,
Тешко ме је санак обрвао,
Певај, брате, те ме разговарај!”
Ал’ беседи војвода Милошу:
„А мој брате, Краљевићу Марко,
Ја бих тебе, брате попевао,
Ал’ сам синоћ много пио вино
У планини с вилом Равијојлом,
Пак је мене запретила Вила,
Ако мене чује да попевам,
Хоће мене она устрелити
И у грло и у срце живо.”

Ал' беседи Краљевићу Марко:
„Певај, брате, ти се не бој виле
Док је мене Краљевића Марка,
И мојега видовита Шарца,
И мојега шестопера златна!”
Онда Милош поче да попева,
А красну је песму започео
Од свих наших бољих и старијих,
Како ј' који држо краљевину
По честитој по Маћедонији,
Како себе има задужбину;
А Марку је песма омилила,
Наслони се седлу на облучје.
Марко спава, Милош попијева.
Зачула га вила Равијојла,
Па Милошу поче да отпева;
Милош пева, вила му отпева;
Лепше грло у Милоша царско,
Јесте лепше него је у виле.
Расрди се вила Равијојла,
Пак одскочи у Мироч планину,
Запе лука и две беле стреле,
Једна удри у грло Милоша,
Друга удри у срце јуначко.

Рече Милош: „Јао моја мајко!
Јао Марко, Богом побратиме!
Јао брате, вила ме устрели!
А нисам ли тебе беседио
Да не певам кроз Мироч планину?“
А Марко се трже иза санка,
Па одскочи с коња шаренога,
Добро Шарцу колане потеже,
Шарца коња и грли и љуби:
„Јао Шаро, моје десно крило,
Достигни ми вилу Равијојлу!
Чистим ћу те сребром потковати,
Чистим сребром и жеженим златом;
Покрићу те свилом до колена,
Од колена ките до копита;
Гриву ћу ти измешати златом,
А поткитит' ситнијем бисером;
Ако ли ми не достигнеш виле,
Оба ћу ти ока извадити,
Све четири ноге подломити,
Па ћу т' овде тако оставити,
Те се туци од јеле до јеле,
К'о ја, Марко, без мог побратима.“
Дохвати се Шарцу на рамена,

Пак потрча кроз Мироч планину.
Вила лети по врху планине,
Шарац језди по среди планине:
Нигде виле чути ни видети.
Кад је Шарац сагледао вилу,
По с три копља у висину скаче,
По с четити добре у напредак:
Брзо Шарац достигао вилу.
Кад се вила виде у невољи,
Прну, јадна, небу под облаке,
Потеже се буздованом Марко
Пустимице, добро нештедице,
Белу вилу међ' плећи удари,
Обори је на земљицу чарну,
Пак је стаде бити буздованом,
Преврће је с десне на лијеву,
Пак је бије шестопером златним:
„Зашто, вило, да те Бог убије!
Зашт' устрели побратима мога?
Дај ти биље ономе јунаку,
Јер се нећеш наносити главе.”
Ста га вила Богом братимити:
„Богом брате, Краљевићу Марко,
Вишњим Богом и светим Јованом!